

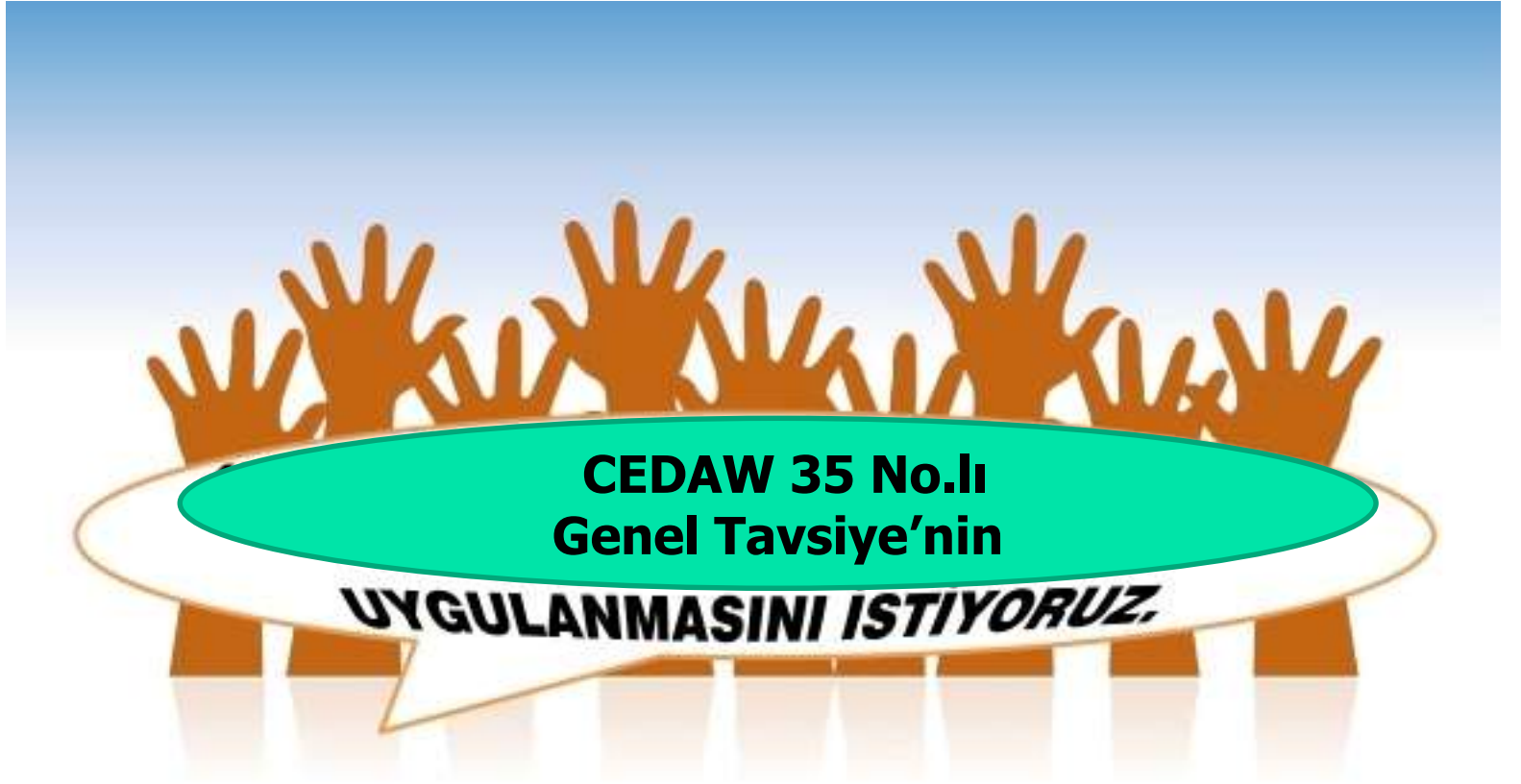
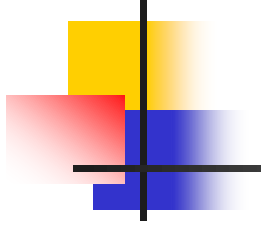
Kadının İnsan Haklarına Yönelik Uluslararası Sözleşmeler

Nazan Morođlu, LL.M.
Yeditepe Ü. Hukuk F. Öğr. Görevlisi

**KADINA KARŞI ŞİDDETE HAYIR DİYORUZ,
İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NİN
UYGULANMASINI İSTİYORUZ.**

CEDAW 35 No.lı Genel Tavsiye

Toplumsal cinsiyet: Kadın ve erkek arasında doğanın belirlediği farklılıkların dışında, yaşam içinde cinsiyete dayalı oluşmuş ve yerleşmiş farklılıklar...

Toplumsal cinsiyet eşitliği:

Fırsatların ve kaynakların kullanımında, hizmetleri elde etmede bireyin cinsiyeti nedeniyle ayrımcılık yapılmamasıdır.

Uluslararası Sözleşmelerin İç Hukuka Etkisi

- Yasaların düzenlenmesinde
- Yasaların Uygulanmasında

Kadın erkek eşitliğinde Türkiye'nin Dünya'daki yeri -2017

144 ülke arasında 131. sırada

- Ekonomik katılım ve fırsat 127
- İşgücüne katılım 131
- Eşit işe eşit ücret 82
- Eğitimde 105
- Siyasal katılımı 105

Kadının İnsan Haklarına Yönelik Uluslararası Belgeler

- **1979** Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW); İhtiyari Protokol
- **1993** "Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge"
- **2011** Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi
- **2017** CEDAW 35 No.lı Genel Tavsiye

Türkiye'nin onayladığı ILO Sözleşmeleri

- 4.6.1935 **Maden Ocaklarında Kadınların Çalıştırılmaması Hakkında 45 No.lu ILO Sözleşmesi (1937)**
- 6.6.1951 tarihli **Eşit Değerde İş İçin Erkek ve Kadınlar Arasında Ücret Eşitliği Hakkında 100 No.lu ILO Sözleşmesi (1967)**
- 4.6.1958 tarihli **Ayrımcılık (İş ve Meslek) hakkında 111 sayılı ILO Sözleşmesi (1967)**
- 17.6. 1964 tarihli **İstihdam Politikası Hk. 122 No.lu ILO Sözleşmesi (1977)**
- 28 Haziran 1952 **Sosyal Güvenlik (Asgari Standartlar) 102 No'lu ILO Sözleşmesi (1971)**

2003 Yılında Yapılan Değişikliklerle İş Kanununda ILO Sözleşmelerine uyum sağlanmıştır.

2. Dünya Savaşı Sonrası Barış, Eşitlik, Kalkınma Arayışları

1945 Birleşmiş Milletler Teşkilatının Kurulması

1946 BM Ekonomik Sosyal Konseye bağlı Kadının Statüsü Komisyonunun Kurulması

1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin kabulü,
Kadının insan haklarının hareket noktası olmuştur.

1952 yılında Kadınların Siyasi Haklarına İlişkin Sözleşme

1957 yılında Evli Kadınların Tabiiyetine İlişkin Sözleşme

1967 yılında Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi
Beyannamesi

1970 – 1979 Yıllarında

BM’de Kadın Erkek Eşitliğine Yönelik Çalışmalar

1970’li yılların başında BM Kadının Statüsü Komisyonunun, dünyada kadının statüsü ve sorunlarını tespit etmek ve evrensel çözümler getirmek üzere yaptığı kapsamlı çalışmaları sonucu:

- 1972 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 3010 sayılı kararıyla “1975 Yılı Uluslararası Kadınlar Yılı” olarak kabul edildi.
- 1975 yılında Mexico City’de toplanan Birinci Dünya Kadın Konferansında “Kadının Eşitlik, Kalkınma ve Barışa Katkıları Meksika Deklarasyonu” yayınlandı ve toplantıda kadının insan haklarını düzenleyen bir Sözleşme hazırlanması çağrısı yapıldı.
- 1977 yılında BM Genel Kurul’unda “8 Mart” Dünya Kadınlar Günü ve Uluslararası Barış Günü olarak kabul edildi. “Kadınlara eşit hakların verilmesinin Dünya barışını güçlendireceği” ilan edildi.
- 18 Aralık 1979 BM Genel Kurulunda “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi” kabul edildi.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi

Kabul Tarihi: 18 Aralık 1979

Yürürlük Tarihi : 3 Eylül 1981

**Convention on Elimination
of all Forms of Discrimination
Against Women
CEDAW**

CEDAW - Madde 1

AYRIMCILIĞIN TANIMI

- **Kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın,**
- yaşamın her alanında insan haklarının
 - tanınmasını;
 - kullanılmasını;
 - yararlanılmasını engelleyencinsiyete dayalı her türlü ayrımcılık, dışlama veya sınırlama bu Sözleşme hükümleri açısından "**kadınlara karşı ayırım**" olarak kabul edilir.

Anayasa, Yasa ve Diğer Hukuki Düzenlemelerde Ayrımcılığın Kaldırılması Yükümlülüğü, **Md. 2-3**

- Taraf Devletler, özellikle siyasette, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda olmak üzere yaşamın her alanında kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak,
- erkeklerle eşit olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını garanti etmek amacıyla, **anayasa ve yasal düzenleme** dahil bütün uygun önlemleri alacaklardır.

AYRIMCILIĞIN KALDIRILMASINDA YÖNTEM

■ **Madde 4.**

Kadın-erkek eşitliğini olgusal olarak (de facto) sağlamak ve hızlandırmak için taraf devletlerce alınacak **geçici ve özel önlemler**, işbu Sözleşmede belirtilen cinsten bir ayırım olarak düşünölmeyecek ve hiçbir şekilde eşitsizlik veya farklı standartların korunması sonucunu doğurmayacaktır.

Fırsat ve uygulamada eşitlik hedeflerine ulaşıldığı zaman bu önlemlere son verilecektir.

GELENEKSEL ÖNYARGILARIN VE ZİHNİYETİN DEĞİŞTİRİLMESİ

Madde 5.

Her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya **kalıplaşmış rollerine** dayalı önyargıların, **ortadan kaldırılmasını** sağlamak amacıyla **sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesi.**

Yasalarda Kadın ve Erkek Eşit Haklara Sahip Olsa da Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği devam ediyor

Yaşamın Her Alanında Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması

- Kadın ticareti ve istismarı
- Siyasette, kamusal alanda
- Eğitimde, meslek ve sanata yönlendirmede
- Çalışma yaşamında
- Aile planlaması ve sağlık hizmetlerinden yararlanmada
- Evlilik ve aile ilişkileri, “soyadı”

DENETİM ORGANI

Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi (Başvuru Mercii)

17. madde gereğince Sözleşme'nin uygulanmasındaki gelişmeleri izlemekle görevli olmak üzere **Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi** kurulmuştur.

Görevi: taraf ülkelerin dört yılda bir sunmak zorunda oldukları dönemsel Ülke Raporlarını incelemek; genel tavsiye kararları oluşturmak.

1999 yılında İhtiyari Protokolün yürürlüğe girmesinden sonra **Denetim Organi** olarak da görev yapmaktadır.

1993 yılında BM'de kabul edilen Kadına Yönelik Şiddete Son Verilmesine Dair Bildirge..

- **Aile içi şiddet uzun yıllar dile getirilmemiş, bir sorun olarak ele alınmamıştır.**
- **CEDAW'da yer verilmemiştir.**
- **Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda ilk BM'ler belgesi 1993 yılında düzenlenmiştir.**

Sözleşmenin Türkiye'de Yürürlüğe Girmesi

Sözleşmenin hüküm doğurabilmesi için,

- a) iç hukuk bakımından: sözleşmeye katılımın bir kanunla uygun bulunması; Cumhurbaşkanı'nca imzalanması ve ardından Sözleşmenin Türkçe ve İngilizce tam metni ve *konulmuşsa çekincelerle* birlikte Resmi Gazetede yayınlanması gereklidir.
 - 3. Dünya Kadın Konferansına gitmeden önce **11 Haziran 1985** tarihinde çıkarılan 3232 sayılı kanunla, Türkiye'nin Sözleşmeye taraf olduğu kabul edilmiştir.
- b) uluslararası hukuk bakımından: Katılma belgesi 20 Aralık 1985 tarihinde tevdi edilirken Sözleşme'nin 9. maddesinin 1. fıkrasına; 15. maddesinin 2. ve 4. fıkralarına; 16. maddesinin 1. fıkrasının c, d, f, g bentlerine ve ayrıca 29. maddesinin 1. fıkrasına çekince konulduğu bildirilmiştir.

Katılma belgesinin BM Genel Sekreterine tevdiinden sonraki 30. gün **Sözleşme Türkiye'de 19 Ocak 1986 yürürlüğe girmiştir.**

Türkiye’de Kadın Hakları

Türkiye’de kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik gelişmeleri üç zaman diliminde ele alabiliriz :

- Cumhuriyet devrimleri **(1923 – 1934)**
- 1970’lerden sonra BM’de ve dünyadaki gelişmelerin **(1975 – ...)**- CEDAW’ın kabulü
- AB’ne uyum süreci **(1999 –)**

Cumhuriyet devrimleri

- Henüz '**BM İnsan Hakları Evrensel Bildirisi**', '**İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi**', '**Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)**' gibi uluslararası **Sözleşmelerin** ve kadın-erkek eşitliğine yönelik çalışmaların **dünya gündeminde bile olmadığı bir dönemde**, Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde yapılan devrimlerle
- **Cumhuriyet'in** ilanını izleyen ilk on yıl içinde, **kadınların ailede, eğitimde, toplumsal yaşamda ve siyasette** "eşit haklara sahip **birey**" konumunda olmaları sağlandı.

Cumhuriyet devrimleri

- **1924** Eđitim Birliđi (Tevhid-i Tedrisat) Kanunu kabul edildi. Laik eğitim sisteminin kabulü ile **kız ve erkek çocuklar eşit** koşullarda eğitim görmeye başladılar.
- **1926** Türk Medeni Kanunu kabul edildi ve kadınlar da "**yurttaş**" olarak yasadaki haklardan yararlanmaları hükme bağlandı. Yasada yer alan hakların kullanılması bakımından kadın ile erkek eşit haklara sahip oldular. Özellikle Aile Hukuku kurallarıyla, o tarihe kadar geçerli olan erkeğin çok eşliliği ve tek taraflı "boş ol" demesiyle boşanabilmesi kaldırıldı. **Tek eşlilik, resmi nikah** zorunlu hale getirildi; kadınlar yasadaki yazılı **nedenlerle ve mahkeme kararıyla erkeklerle eşit olarak boşanma hakkına** ve velayet hakkına sahip oldular. Erkek çocuğa iki pay verilirken kız çocuğa mirastan bir pay verilmesi yerine, **kız ve erkek çocukların mirastan eşit pay** alması kabul edildi.

Cumhuriyet devrimleri

- **1928** Harf devrimi yapıldı. "okuma yazma" kolaylığı sağladı, Batı kültürüyle bütünleşmede köprü oluşturdu.
- **1930** Kadınlar belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkını elde ettiler.
- **1933** Kadınlar muhtarlık seçimlerinde (yerel yönetimlerin en küçük biriminde) seçme ve seçilme hakkını elde ettiler. (Köy Kanununda değişiklik yapılarak)
- **1934** yılında Anayasa'da yapılan değişiklikle kadınlara **milletvekili seçimlerinde seçme ve seçilme** hakkını elde ettiler.
- **1935** Kadınların seçme ve seçilme hakkını ilk kez kullandığı seçimler yapıldı. TBMM'ne **18 kadın milletvekili** seçildi.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Kararı

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin

-1997 yılında aldığı "**Avrupa apında Kadınlara Karşı Şiddete Sıfır Hořgörü**" kararıyla

"1999 yılının Avrupa Kadınlara Karşı Şiddete Hayır Yılı" ilan edildi,

- *bir imza kampanyası başlatılması ve üye devletlerin iç hukuklarında özel düzenlemeler yapması önerildi.*

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komitesi Çağrısı

2008 yılında Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komitesi,

kadına yönelik şiddetle mücadele ve mağduru koruma önlemlerini geniş çerçevede ele alan,

bağlayıcı ve yaptırım gücü olan bir uluslararası sözleşme düzenlenmesi çağrısında bulundu.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

Opuz Kararı – Türkiye hk.

Mahkeme, 2009 yılında Nahide Opuz kararında; **Sözleşme'nin** yaşama hakkını güvenceye alan, fena muamele yasağını düzenleyen ve her türlü ayrımcılığı yasaklayan **üç ayrı maddesinin ihlal edildiğine** ve

Türkiye'nin aile içi şiddet konusunda gerekli tedbirleri almamak ve kadın mağduru koruyamamaktan dolayı tazminat ödemesine karar verdi.

**Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin
Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair
Avrupa Konseyi**

İstanbul Sözleşmesi, 2011

- 11 Mayıs 2011'da İstanbul'da imzaya açılan Sözleşme, uluslararası hukukta kadına karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet
 - * **yaptırım gücü olan,**
 - * **bağlayıcı ve**
 - * **bağımsız bir denetim mekanizması** kurulmasına yer verilen ve
 - * **şiddetin kadın erkek eşitsizliğinin bir sonucu olduğunun vurgulandığı** **ilk Sözleşme** niteliği taşıyor.

Madde 1 – Sözleşmenin Amaçları

Kadınları ve Aile Bireylerini Şiddetten

*** Korumak** (Protection)

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti

*** Kovuşturmak** (Prosecution)

*** Önlemek** (Prevention)

Şiddet mağduruna ve failine

*** Destek politikaları oluşturmak**
(Policy)

Madde 2 – Sözleşme'nin kapsamı

- Bu Sözleşme, **medeni haline bakılmaksızın kadınlara yönelik her türlü şiddet biçimi** için geçerlidir.
- Sözleşme hükümlerinin uygulanmasında **cinsiyete dayalı şiddetin kadın mağdurlarını özellikle dikkate alınır.**

Madde 3 – Tanımlar

- **“toplumsal cinsiyet”**: toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen ve sosyal olarak kurgulanan roller, davranışlar ve eylemler anlamına gelir.
- **“ mağdur”**: şiddete maruz kalan gerçek kişi anlamına gelir,
- **“kadına yönelik cinsiyete dayalı şiddet”**: doğrudan **kadınlara yalnızca kadın oldukları için** uygulanan, orantısız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet...

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

- **Kanun No.:** 6284
- **Kabul Tarihi:** 8 Mart 2012
- **Yürürlük Tarihi:** 20 Mart 2012